

Franckesche Stiftungen zu Halle

Pavli Manvtii Commentariivs In M. Tvllii Ciceronis Epistolas Ad Diversos

Accedvnt Eivsdem Scholia Et Hieronymi Ragazonii In Easdem Ciceronis
Epistolas Commentariivs

Manuzio, Paolo

Lipsiae, A.C. MDCCLXXIX

VD18 90852230

Epistolae II.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

[urn:nbn:de:hbz:5:1-219543](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:5:1-219543)

Longius] Formiis enim, aut prope, fuit initio belli civilis. lib. 6. epist. 11. *Italiae regiones descriptae sunt, quam quisque partem tueretur. Nos Capuam sumimus.* Et epist. 12. *Ego adhuc orae maritimae praesent a Formiis.* Et lib. 7. ad Attic. epist. 11.

Inuitus] Quia relicta sit directioni et incendiis, et quia non leges in ea, non iudicia, non ius, non fides vlla sit. lib. 7. epist. 30.

Quin hinc ipse euolare cupio, et aliquo peruenire, ubi nec Pelopidarum nomen, nec facta audiam.

Si quid] Si quam ob rem.

Exire ex urbe] Vt colloquamur.

Quantum mihi fortasse arrego]

Fortasse enim mihi assentor, cum mihi tantundem, quantum tibi, tribuo. *Arrogare* dicimur nobis ea, quae nostra non sunt.

Statuerimus] Vt nobismet ipsis consulamus: quoniam nihil iam videmur opitulari posse reipublicae.

EPISTOLAE II.

ARGUMENTVM.

Relicta urbe a Pompeio, occupata iam a Caesare Italia, quaesierat a Cicerone per litteras Sulpicius, quid agendum censeret in tantarum omnium perturbatione. Modeste Cicero respondet cum Sulpicii laude; explicatque sententiam suam, hoc modo: si recta quaerantur, satis patere, quid agendum sit; si vilia, non item. nam, cum rectum videretur, pro communi libertate contra Caesarem arma capere; tamen id quam expediret, obscurum erat: cum Caesaris causa firmior, Pompeii esset honestior. Concludit, esse longius ab urbe discedendum, in qua manere vel turpe sit, si probentur ea, quae sunt; vel, si non probentur, periculosum: ac sibi caprum iam consilium esse de itione ad Pompeium ostendit. Eodem anno.

EXPLANATIO.

Philotimum] Libertum Terentiae Ciceronis. lib. 8. epist. 3. lib. 14. epist. 18. et lib. 6. ad Attic. epist. 3.

Postumia] Vxor Sulpicii, de qua Suetonius in Iulio c. 50. sic: *Pro-num, et sumptuosum in libidines fuisse, constans opinio est, plurimasque et illustres feminas corrupisse: in quibus Postumiam, Seruii Sulpicii, Lolliam, A. Gabinii, Tertullam M. Crassi, etiam Cn. Pompeii Muciam.* Hoc nomen cum originem inde duxerit, quod, qui post humatum parentem nascerentur, *Postumii* dicebantur, tamen in

antiquis nummis, et lapidibus Capitolinis sine aspirandi nota scriptum est.

Seruius] Sulpicii filius, patris praenomine; quo appellabantur filii primo loco nati. Hic Sulpicii filius ad obsidendum Brundisii Cn. Pompeium iuerat. lib. 9. ad Attic. epist. ult. et lib. 10. ad eundem epist. 3. et 12.

In Cumanum] Quo posset cum Cicerone colloqui. lib. 10. ad Attic. epist. 9. *Serutum*, inquit, *exspecto ad Nonas: et adigit ita Postumia, et Seruius filius.*

Meum

Meum consilium] Quid tibi agendum sit.

Auctoritate] Ob honores magna cum laude administratos. gesserat autem Sulpicius biennio antecum M. Marcello consulatum.

Quid rectissimum sit] Eadem sententia lib. 5. epist. 19. iisdem fere verbis: *Quid rectum sit, apparet: quid expediat, obscurum est.*

Non potest esse dubium] Lib. 5. epist. 19. dixit, *dubitare non possumus.* ostendit eundem ad Pompeium, etiam si non expedire videatur.

Meam causam] Vt idem ab utroque capi consilium oporteat. nam *coniuncta mea causa cum tua est*, valet, eodem in statu sumus, eadem ratio est, pertinet idem ad utrumque nostrum. Contrarium est illud lib. 1. epist. 9. *Mea ratio fuit alia.*

Nihil esset utilius] Vt quidem ipse Cicero putabat, cui, quod honestum, id vnum utile videbatur. Caesar autem nihil melius, quam regnare existimabat: itaque versus illos Euripidis de Phoenissis in ore habere solitus est, v. 527.

Εἴπερ γὰρ ἀδικεῖν καὶ τυραννίδος
πέρη

Κάλλιστον ἀδικεῖν τ' ἄλλα δ' εὖσε-
βεῖν χρεών.

Quos Cicero ita vertit lib. 3. de Offic. c. 21.

Nam si violandum est ius, regnandi gratia

Violandum est: aliis rebus pietatem colas.

Defendenda pace] Genus loquendi, pro, si pacem defendemus: vt in prooemio lib. 1. de Offic. *Orationem Latinam prof-*

eto legendis nostris efficies plenior: pro, si nostra leges.

Nos fefellerit] Non Caesar, sed id quod arbitramur. dicimus enim simpliciter interdum, *non me fellit.* Fefellit autem in eo Cicero nem opinio, quod Caesar, cum ei nihil esset vtilius concordia rem tamen ad arma deducere maluerat.

Geruntur] A Caesare in Hispania contra Pompeii legatos. pulso enim Italia Pompeio, ad urbem Caesar excurrit, inde in Hispaniam. Quo autem tempore cum Sulpicio collocutus est Cicero, bellum in Hispania gerebatur. id cognoscitur ex lib. 10. ad Attic. epist. 12. 13.

Gesta sunt] Cum Pompeius eiectus Italia sit, Caesar vrbe et Italia sit potitus.

Qui cursus rerum] Vt enim adhuc, ita deinceps armis agentur omnia.

Qui exitus] Perspicias exitum fore vel Caesaris, vel Pompeii tyrannidem. lib. 8. ad Attic. epist. 11. *Vterque regnare vult.* et alibi saepe.

Ergo] Cum videas, quem in locum res deducta sit; sequitur, vt, in vrbe si manserimus, vel probare ea, quae fient, quod turpe est, vel saltem interesse cogamur, etiam si non probemus: quod periculosum erit.

Quorum altera] Sic in decem antiquis libris: in duobus, *quorum.* antiquitatem magis redolet, *quorum:* et vereor, ne quis ob verbum, *altera,* scribendum putauerit, *quarum.*

Restat] Cum videas, probare turpe esse; interesse, etiam si non probes, periculosum; restat, vt discedendum putemus.

Quod consilium] De discessu dubitandum non est: restat deliberatio,